
РЕЦЕНЗІЯ

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію В. І. Літуса, Ю. Б. Чайковського

«Система імунітету за умов мікромеркуріалізму та його корекції»

(Київ, «Інтерсервіс», 2013, 289 с.)

Катастрофічне забруднення довкілля хімічними та фізичними чинниками, зокрема сполуками ртуті, призвело до значного зростання захворюваності людей на різні недуги та ранньої інвалідизації працездатного населення, причиною яких є патологічні зміни імунних органів. Тому перед ученими поставлено завдання щодо встановлення патогенетичних основ ураження первинних і вторинних імунних (лімфоїдних) органів при дії на організм цих чинників. Між тим, практично відсутні системні морфологічні та імунологічні дослідження стану органів імунного захисту за умов мікромеркуріалізму. За 10 останніх років з цієї проблеми є тільки поодинокі і, до того ж, суперечливі наукові публікації. Дуже гострою є проблема пошуку фармакологічних засобів для лікування і профілактики мікромеркуріалізму. Таким чином, монографія В. І. Літуса, Ю. Б. Чайковського «Система імунітету за умов мікромеркуріалізму та його корекції» є актуальною, своєчасною та оригінальною роботою, яка відповідає потребам теоретичної та практичної медицини.

В роботі застосовано комплекс сучасних морфологічних, гістологічних, електронно-мікроскопічних, морфометричних, імунологічних і статистичних методів дослідження, що дозволило авторам отримати нові, об'єктивні, вірогідні і переконливі системні дані щодо структурно-функціональної організації первинних і вторинних імунних органів (тимуса, селезінки і підколінних лімфатичних вузлів) та стану імунітету білих щурів у нормі, встановити закономірності структурно-функціональної перебудови цих органів та імунітету при субхронічній і хронічній дії на організм мікродоз хлориду ртуті. Показано, що токсикант спричиняє дистрофічно-деструктивні зміни, які і є субстратом порушення реакцій вродженого та набутого імунітету. Автори також вивчили протекторні властивості унітіолу, тіотриазоліну, мілдронату і магне В6 та їх комбінацій при дії на організм мікродоз хлориду ртуті. Встановлено, що найбільшу імунопротекторну дію проявляють тіотриазолін і мілдронат. Викладенню результатів власних досліджень передують детальний аналіз вітчизняних і зарубіжних літературних джерел. Роботу проілюстровано світлооптичними та електронними мікрофотографіями високої якості. Про достовірність отриманих

результатів свідчить наявність таблиць і діаграм, що відображають кількісні гістологічні та імунологічні показники.

Родзинкою монографії є те, що роботу проведено комплексно на органному, тканинному, клітинному і субклітинному рівнях. Вперше встановлено зв'язок структурних змін тимуса, селезінки та соматичних лімфатичних вузлів із імунологічною реактивністю організму.

Отримані авторами дані є важливим внеском у морфологію та імунологію щодо структурної організації лімфоїдних органів, та стану імунітету у білих щурів, як біологічної моделі. Результати дослідження сприяють формуванню нових уявлень про закономірності перебудови лімфоїдних органів за умов мікромеркуріалізму та його корекції.

Результати роботи мають практичне значення. Вони можуть бути використані в медичних закладах, що займаються проблемами імунопатології, токсикології, гігієни та професійних захворювань, можуть стати основою для розробки принципово нових методів діагностики, профілактики та лікування патологічних станів, зумовлених шкідливою дією на організм солей важких металів, зокрема малих доз сполук ртуті. Встановлена авторами протекторна властивість унітіолу, тіотриазоліну, мілдронату, магне В6 та їхніх комбінацій за умов мікромеркуріалізму може бути використана в клінічній практиці з метою профілактики та лікування.

Монографія закінчується конкретними висновками та практичними рекомендаціями, які є логічними, обґрунтованими та вірогідними.

Таким чином, монографія В. І. Літуса, Ю. Б. Чайковського «Система імунітету за умов мікромеркуріалізму та його корекції» робить суттєвий внесок у розвиток сучасної морфології та імунології. Є впевненість, що ця праця стане настільною книгою багатьох науковців.

**Завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології ВДНЗ України
«Українська медична
стоматологічна академія»,
доктор медичних наук, професор
В. І. Шепітько**